

Handleiding beeldopnamen sportactiviteiten in verband met eisen privacy (AVG)

Inleiding

Verschillende aanbieders bieden de mogelijkheid om opnamen te maken van trainingen en (competitie)wedstrijden van diverse sporten.

De opnamen zijn een verwerking van persoonsgegevens. Het is van essentieel belang dat deze persoonsgegevens met de grootst mogelijke zorgvuldigheid worden verwerkt en beveiligd. Dit geldt voor nationale sportbonden, sportverenigingen en/of andere organisaties die rechthebbende zijn op of gerechtigd zijn tot de exploitatie van de sport gerelateerde content die op een online platform wordt geplaatst.

Persoonsgegevens op internet moeten op dezelfde zorgvuldige wijze worden verwerkt als in de offline wereld. Iedereen die persoonsgegevens op internet publiceert, ongeacht of dit een privépersoon is, een bedrijf, een instelling of een vereniging, dient te voldoen aan de verplichtingen die de Algemene Verordening Gegevensbescherming en de Nederlandse Uitvoeringswet (hierna: AVG en UAVG) oplegt.

In deze handleiding geven we voor de bij ons aangesloten bonden en verenigingen de belangrijkste regels op het gebied van de bescherming van persoonsgegevens in relatie tot de opnamen van sportactiviteiten.

Op wie legt de AVG verplichtingen?

De verwerkingsverantwoordelijke

Met de term verwerkingsverantwoordelijke (kortweg: 'verantwoordelijke') wordt in deze handleiding aangeduid degene die onder de AVG verantwoordelijk is voor het maken van het beeldmateriaal, de publicatie ervan via het internet en het bewaren en vernietigen van het beeldmateriaal. Volgens de AVG is de verantwoordelijke de natuurlijke persoon of rechtspersoon, een overheidsinstantie, een dienst of een ander orgaan die/dat, alleen of samen met anderen, het doel van en de middelen voor de verwerking van persoonsgegevens vaststelt.

De verantwoordelijke kan de eigenaar van de content zijn, de houder van een website, maar ook de eigenaar/beheerder van het platform waarop de content wordt geplaatst. Degene die formeel-juridisch de zeggenschap over de verwerking van het beeldmateriaal heeft, bepaalt het doel en de middelen voor de verwerking en heeft daarom de plicht om als verantwoordelijke zorg te dragen voor een zorgvuldige omgang met de persoonsgegevens.

Voor het beeldmateriaal zijn de sportbonden en sportverenigingen die de camerasystemen gebruiken rechthebbende van de content. Zij bepalen hiervoor het doel en de middelen en zijn daarmee verantwoordelijke voor de verwerking van de content die zij op een online platform plaatsen.

Indien de bond de verplichting oplegt aan verenigingen om beeldmateriaal van wedstrijden te maken en/of bepaalt dat beeldmateriaal kan worden gebruikt voor tuchtrechtelijke procedures, dan is de

bond verwerkingsverantwoordelijk voor de beelden die zij ontvangt. Vereniging en bond kunnen dus beiden zelfstandig verwerkingsverantwoordelijk zijn voor hetzelfde beeldmateriaal

De in deze handleiding beschreven verplichtingen voor verantwoordelijken zijn dus primair van toepassing op de bonden en verenigingen.

Gezamenlijke verantwoordelijken

Indien een online platform waarop de beelden worden geplaatst zelfstandig bevoegd is om content te weigeren, te blokkeren of te verwijderen, geldt dat ook het platform verantwoordelijke is voor de verwerking van al het beeldmateriaal op haar platform. Er is dus een gezamenlijke verantwoordelijkheid ten aanzien van de opnamen die door de bond of vereniging wordt geüploadt. De AVG bepaalt dat gezamenlijke verantwoordelijken een regeling opstellen waarin zij op transparante wijze hun verantwoordelijkheden voor de nakoming van de verplichtingen uit hoofde van de AVG vaststellen. Wij kunnen u graag helpen met het maken van een dergelijke regeling.

Verskil tussen verantwoordelijkheid en aansprakelijkheid

Verantwoordelijkheid op grond van de AVG iets anders dan aansprakelijkheid. De diensten die een online platform biedt zijn wettelijk vrijgesteld van aansprakelijkheid voor onrechtmatig handelen van derden. Deze regels komen voort uit de richtlijn elektronische handel en zijn te vinden in artikel 6:196c van het Burgerlijk Wetboek. Dit betekent voor de praktijk dat een online platform in geval van onrechtmatigheden die voortvloeien uit het geüploadte beeldmateriaal zich kan beroepen op een wettelijke vrijwaring van aansprakelijkheid. Dit is veelal ook opgenomen in de Algemene voorwaarden van een online platform.

Verwerkers

Bij de verwerking van het beeldmateriaal ten behoeve van het platform wordt met derden samengewerkt. Bijvoorbeeld de leverancier van de camerasystemen. De AVG stelt eisen als partijen worden ingeschakeld die ten behoeve van de verantwoordelijke persoonsgegevens verwerken. Dit zijn de zogenaamde “verwerkers”.

Voor de bonden en verenigingen die beelden maken geldt dat als met betrekking tot het maken of verder verwerken van het beeldmateriaal derden worden ingeschakeld, dat dit verwerkers kunnen zijn in de zin van de AVG. Dit kan bijvoorbeeld de leverancier zijn voor het hosten, maken en/of analyseren van het beeldmateriaal. Met deze partijen moet dan ook een verwerkersovereenkomst worden gesloten. Wij kunnen u helpen met het opstellen van een verwerkersovereenkomst. In sommige gevallen biedt de leverancier zelf verwerkersvoorwaarden aan. Dit mag natuurlijk ook, maar de bond of vereniging is als verantwoordelijke uiteindelijk wel zelf verantwoordelijk dat de verwerkersovereenkomst voldoet aan de eisen die de AVG stelt.

Waar moet ik als verwerkingsverantwoordelijke aan voldoen?

De Hoofdregels

We hebben eerder gezien dat de bonden en verenigingen die het beeldmateriaal maken verantwoordelijke zijn in de zin van de AVG en dat zij dus moeten voldoen aan de regels die de AVG in dit kader stelt.

Voorafgaand aan het maken en de publicatie van de content via een online platform moet een aantal stappen worden doorlopen om onrechtmatigheid te voorkomen.

Stap 1: Voldoen aan beginselen en eisen rechtmatigheid

Doelbinding

De verantwoordelijke dient voorafgaand aan het maken van het beeldmateriaal vast te stellen of dit een legitiem doeleinde dient en of dat doel verenigbaar is met het doel waarvoor het beeldmateriaal oorspronkelijk is gemaakt of verkregen. Als legitieme doelen kunnen bijvoorbeeld gelden het bedienen van de leden en de fans of het analyseren van beelden voor verbetering van de sportprestaties. Let daarbij op dat op de beelden dus geen personen of tot personen herleidbare gegevens staan die niets te maken hebben met de vastgestelde doelen. Overbodige beelden van bijvoorbeeld toeschouwers of parkeerterreinen moeten worden voorkomen.

Grondslag

Een verwerking van persoonsgegevens kan alleen rechtmatig zijn als één van de (limitatief) in de AVG opgenomen grondslagen is gebruikt. Toestemming van de degenen van wie de opnamen worden gemaakt is één van de mogelijke grondslagen. Dit zal in de praktijk echter moeilijk zijn als ook niet-leden in beeld worden gebracht (bijvoorbeeld bij opname van wedstrijden). Ook bij leden is het lastig om toestemming als grondslag te gebruiken. Als een deel van de leden toestemming geeft en een ander deel niet, wordt het praktisch onuitvoerbaar om dit onderscheid te maken bij de opname van het beeldmateriaal. Toestemming is dus maar zeer beperkt toepasbaar als grondslag.

Voor bijvoorbeeld selectiespelers kan de uitvoering van een overeenkomst als grondslag worden gebruikt. Daarin kan dan – naast andere rechten en plichten van club en speler - worden bepaald dat er beeldopnamen worden gemaakt van trainingen en wedstrijden ten behoeve van prestatiebevordering.

Voor overige leden, niet-leden en anderen is het gerechtvaardigde belang een rechtsgeldige grondslag. Het is sterk aan te bevelen om dit gerechtvaardigde belang ook door het hoogste orgaan van de organisatie (bij een vereniging is dat de algemene vergadering) te laten vaststellen. Het kan daarbij ook worden opgenomen in het huishoudelijk reglement. Wij helpen u graag met het maken van een tekst voor het huishoudelijk reglement.

Verwijderen van gegevens

De beeldopnamen mogen niet langer worden bewaard dan het doel waarvoor deze worden gebruikt. In het kader van prestatiebevordering en talentontwikkeling kunnen beelden nog geruime tijd worden bewaard, maar het is raadzaam om hiervoor toch een maximale termijn vast te stellen. Zes

maanden lijkt hiervoor een redelijke termijn. Daarna moet het materiaal worden verwijderd. Verwijder natuurlijk sowieso direct onrechtmatig gepubliceerde persoonsgegevens.

Beveiliging

Eén van de belangrijkste verplichtingen is om het beeldmateriaal goed te beveiligen. Dit is zowel technisch als organisatorisch. Mocht er toch een beveiligingsincident zijn, dan moet worden onderzocht of er sprake is van een datalek. Er kan dan een verplichting zijn om dit te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens en in sommige gevallen bij de betrokkene. Zoals hierboven is gemeld moeten de beveiligingseisen ook worden opgelegd aan verwerkers.

Stap 2: Registratie van de verwerking

De verantwoordelijke is verplicht een register van de verwerkingsactiviteiten die onder hun verantwoordelijkheid plaatsvinden bij te houden. Dat geldt dus ook voor de opnamen. Daarmee wordt dan gelijk ook vastgelegd dat de vereniging bij het maken en gebruiken van het beeldmateriaal behoorlijk en zorgvuldig te werk is gegaan. Als u hulp wilt bij het vastleggen van de registratie van de verwerking “Beeldmateriaal” kunt u contact met ons opnemen.

Stap 3: Voldoen aan informatieverplichting

Degenen van wie het beeldmateriaal wordt gemaakt dienen daarover actief te worden geïnformeerd. Dat mag met een verwijzing naar een privacyverklaring op de website. Wij helpen u graag aan een voorbeeld van de tekst met betrekking tot de beeldopnamen voor opname in de privacyverklaring.

Daarnaast kan op de accommodatie zelf nog worden aangegeven dat beeldopnamen worden gemaakt.

Stap 4: Waarborgen rechten van betrokkenen

De verantwoordelijke faciliteert de uitoefening van de rechten van degenen van wie beeldopnamen worden gemaakt. Iedereen van wie beeldopnamen worden gemaakt heeft bepaalde rechten, waaronder ook het recht op verwijdering. De verantwoordelijke heeft dan ook de verplichting om hieraan gevolg te geven, tenzij er dwingende gerechtvaardigde gronden voor de verwerking zijn. Dit maakt dat de verantwoordelijke bij een dergelijk verzoek een belangenafweging kan maken en kan besluiten om geen gevolg te geven aan een individueel verzoek. Er moet wel een sterke reden zijn om niet aan een verzoek tegemoet te komen. Wanneer de verantwoordelijke verplicht is het beeldmateriaal te wissen, is zij volgens de AVG verplicht, rekening houdend met de beschikbare technologie en de uitvoeringskosten, redelijke maatregelen, waaronder technische maatregelen, om verwerkingsverantwoordelijken die de persoonsgegevens verwerken, ervan op de hoogte te stellen dat de betrokkene de verwerkingsverantwoordelijken heeft verzocht om iedere koppeling naar, of kopie of reproductie van die persoonsgegevens te wissen. Dit betekent dus dat de verantwoordelijke ook de verwerkers en mede-verantwoordelijken hiervan in kennis moet stellen als de gegevens op het platform zijn gepubliceerd.

Uitzonderingen op de regels

Er gelden slechts enkele uitzonderingen op de toepasselijkheid van de hierboven genoemde verplichtingen van de AVG. De verwerking van persoonsgegevens voor persoonlijk/huishoudelijk gebruik valt buiten de genoemde AVG verplichtingen. Dit is alleen van toepassing als het beeldmateriaal voor een hele beperkte (en bij de verantwoordelijke bekende) groep personen beschikbaar wordt gesteld. Ten slotte is de verwerking voor uitsluitend journalistieke, literaire of artistieke doeleinden en het gebruik voor historische, statistische en wetenschappelijke doeleinden vrijgesteld. Als een persoon beeldmateriaal over zichzelf publiceert, geeft hij toestemming voor publicatie in die context. Daarmee is een rechtvaardigingsgrond aanwezig, ook voor de houder van de website waarop het materiaal wordt gepubliceerd. En dan nog geldt dat de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ook een grondrecht is, waarmee altijd rekening moet worden gehouden.

Tot slot

Verantwoordelijken die zich niet houden aan de AVG kunnen door betrokkenen in rechte worden aangesproken, zowel op grond van de AVG als op grond van het civiele recht.

Daarnaast kunnen zij in aanraking komen met de toezichthoudende bevoegdheden van de Autoriteit Persoonsgegevens, variërend van het instellen van een onderzoek en het opleggen van een dwangsom of boetes.

In de zaak van VoetbalTV had de Autoriteit Persoonsgegevens aan het online platform VoetbalTV een boete opgelegd omdat VoetbalTV de privacyregels zou hebben overtreden met het maken van de beeldopnamen. De Autoriteit Persoonsgegevens vond dat VoetbalTV geen gerechtvaardigd belang had om de opnames te verwerken. De Raad van State heeft hierin uiteindelijk geoordeeld dat de boete onterecht is opgelegd. Uit de uitspraak van de Raad van State is goed te lezen aan welke voorwaarden moet zijn voldaan om beeldopnamen op de grondslag gerechtvaardigd belang te mogen verwerken. Het nagestreefde doel moet een gerechtvaardigd belang zijn, de verwerking moet noodzakelijk zijn voor de behartiging van het gerechtvaardigde belang en als laatste moet er een afweging plaatsvinden tussen de belangen van de verantwoordelijke en de betrokkenen. Volgens de Raad van State is het aan de verwerkingsverantwoordelijke om de doelen te stellen en ernaar te handelen. Bij video-opnamen kunnen dat meerdere doelen zijn die het gerechtvaardigde belang kunnen ondersteunen, zoals het vergroten van het spelplezier, het kunnen uitvoeren van technische analyses en het bieden van mogelijkheden voor spelers, familie en vrienden om op afstand te kunnen kijken. Deze moeten allemaal worden meegewogen bij de beantwoording van de vraag of de verwerking rechtmatig is. De Autoriteit Persoonsgegevens had verzuimd de hele afweging van belangen te onderzoeken, maar had alleen gesteld dat het commerciële belang van VoetbalTV geen gerechtvaardigd belang kon zijn.

Wij raden aan de stappen uit deze handleiding goed te volgen. De handleiding bevat echter geen uitputtende beschrijving van alle bestaande wettelijke bepalingen en jurisprudentie. De handleiding biedt een volgens ons redelijke uitleg van de bepalingen uit de AVG op basis van de ons bekende informatie, waaronder dus ook de uitspraak in de zaak van VoetbalTV.

De Autoriteit Persoonsgegevens of een rechter kan echter altijd oordelen dat een bepaalde verwerking van persoonsgegevens toch in strijd is met de AVG en/of UAVG. Vereniging en Recht aanvaardt hiervoor geen aansprakelijkheid. Bij vragen over deze handleiding kunt u uiteraard contact met ons opnemen.

Laatste update: januari 2023